

Rockefellerjevo kraljestvo dviga glavo

Njegova družina bo kontrolirala največje banko na svetu. — Stari spori med Rockefellerjem in Morganom so bili potisnjeni na stran, ker je zahtevala koncentracija kapitala

New York. — (F. P.) — Konsolidacija Chase National banke, Equitable Trust Co. in Interstate Trust Co. je postavila interese Rockefellerjeve družine na čelo največje banke na svetu. Pred konsolidacijo je bila Rockefellerjeva National City Bank največja v Združenih državah, London si je pa lastil prvenstvo v Midland Bank, Ltd., ki je bila doslej največja na svetu. Nova finančna institucija s svojimi vlogami, ki presegajo dve milijardi dolarjev, je pustila londonsko banko daleč v ozadju. Svetovni finančni center ni več v Londonu, temveč v New Yorku.

Winthrop W. Aldrich, bivši predsednik Equitable Trust Co., bo zastopal Rockefellerjeve interese kot predsednik novega finančnega orjaka. Aldrich je Rockefellerjev svak in je bil njegov osebni zastopnik v boju glede Standard Oil Co. of Indiana v prejšnjem letu.

S tem, ko je Aldrich prišel na čelo finančne institucije, je dana prilika vsemu svetu, da vidi, kdo bo v bodoče kontroliral svetovno politiko. Stari spori med Morganovo in Rockefellerjevo družino so bili potisnjeni na stran valed pritiskov, ki jo zahteva koncentracija kapitala. Aldrich je že prej zastopal Rockefellerjeve interese v Morganovi banki, sedaj bodo pa Morganovi interesi reprezentirani v novi kombinaciji po Geo. H. Howardu, ki je dobil važno pozicijo v direktoriju banke. Drugi direktorji so Alfred P. Sloan od General Motors in A. H. Griswold od International Telephone in Telegraph Co.

Za ameriško delavstvo ta konsolidacija pomeni novo tlačenje njihovih pravic. Strajki v tovarnah in rudnikih, katere lajujejo te družbe in korporacije, so bile še vselej potlačene z brutalno silo. S to taktiko se bo nadaljevalo še v večji meri kot doslej.

Konsolidacija bo izzvala nove konflikte med britanskimi in ameriški interesi, ki so že dolga leta v laseh za kontrolo svetovnih trgov. Premirje, ki je bilo pred letom dni sklenjeno med britanskimi in ameriški kapitalisti, je bilo le začasno, kajti znamenja so tu, da se bodo konflikti obnovili.

Hoover imenoval delavstvu sovražnega sodnika

Green protestira proti imenovanju

Washington, D. C. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je naznanil v petek, da bodo delavke uniže odločno nastopile proti potrditvi sodnika Johna J. Parkerja iz Severne Karoline, katerega je predsednik Hoover imenoval članom vrhovnega sodišča. Parker je znani inženjerski sodnik, ki je izdal premočujoči magnatom sodnijske prepovedi proti rudarjem v West Virginiji. Ne samo enkrat, temveč večkrat je Parker odprto postavil lastninsko pravo nad delavsko pravo v svojih sodnih odlokih.

Stavka učiteljev

Verona, Pa. — Učiteljske javne šole so zastavkale, ker je predsednik šolskega odbora odločil devet učiteljev, ki so bile aktivne v učiteljski uniji.

Anglija odpravila smrtno kazen za štiri prestopke v armadi

London, 29. marca. — Angliška delavska vlada je sklenila odpraviti smrtno kazen za štiri prestopke v armadi. Danes je še pet prestopkov, radi katerih je vojak ali pomorščak v vojnem času lahko obsojen na smrt: 1) punit, izdajstvo ali dezertacija, 2) alban obnašanje vprito sovražnika, 3) odhod iz vojske brez povelja, 4) napaden alarm, 5) če moč zapusti stražo. Vlada je sklenila odpraviti smrtno kazen za vse prestopke razen prvega.

Kanadski farmerji v novi stranki

Pripravljajo se na boj proti elektrifikaciji trasti

Regina, Sask. — (F. P.) — Nova politična stranka farmerjev v provinci Saskatchewan, ki je bila formirana in zgrajena na razvalinah diskreditirane liberalne stranke, si je osvojila za svojo platformo v prvi politični kampanji boj proti trstu elektrike in za ljudsko lastništvo javnih naprav. Glavni boj se bo koncentriral proti privatnim družbam, ki lastujejo javne naprave v provinci in so se tudi skrbno pripravile za bitko.

V Saskatoonu in v devetih drugih mestih so javne naprave pod ljudsko kontrolo. Farmerjska stranka se je zavzela, da izloči javne naprave iz rok trsta elektrike tudi v drugih mestih provincije po načrtu, ki se je izkazal uspešnim v Ontariu.

Nova stranka se bo morala boriti proti interesom United States Power Co., ki ima v vseh mestih svoje agente in propagatorje. Pred kratkim je bila na prodaj elektrarna v Jawu in provincina vlada je ponudila za \$900,000, kar se je smatralo za visoko ceno, toda vmes je prišel ameriški elektrarski trust, ki je ponudil tri milijone dolarjev in je tako dobil elektrarno v svoje roke. Elektrarna je bila preplačana, toda trust upa, da se mu bo podvzetje izplačevalo, ker bo gledal, da bo računal visoke cene odjemalcem električne sile.

IZKORIŠČANJE ZAMORSKIH DELAVK

Štiri ali pet dolarjev tedensko mezde je nekaj navadnega

Memphis, Tenn. — (FP) — Izkoriščanje delavcev in delavk v južnih državah je že stara tradicija. To izkoriščanje občutijo zamorski delavci veliko bolj kot belopoltni, kajti prvi nimajo skoro nikakih pravic; ako se pritožujejo radi krivice, ki se jim gode, se navadno nihče ne zmeji za njihove pritožbe.

Zamorske delavke, ki opravljajo delo v pralnica, prejema-jo od pet do sedem dolarjev tedensko; tiste, ki so upošle pri hišnih delih, so plačane še slabše, delati pa morajo od 10 do 14 ur dnevno. Ker je obilo delavskega materiala na trgu radi velike bede med zamorskimi družinami, lahko delodajalci postopajo z delavci kot se jim poljubi.

Chicago glasuje proti suši?

New York. — V seznamu glasov, ki jih nabira revija "The Literary Digest" v svoji anketi o prohibiciji, so zanimivi glasovi iz Chicago kolikor jih je prišlo do 28. marca. Čikažani glasujejo sedem proti enemu proti prohibiciji. Številke: za odpravo prohibicije 43,306; za zamodifikacijo (lahko vino in pivo) 17,696 in za sušo, kakršna je, 11,915.

Diktatura v Jugoslaviji odhajaja?

Banovine so dobile 522 svetovalcev

Dunaj, 29. marca. — Znamenja kažejo, da diktatura v Jugoslaviji polagoma prehaja nazaj v parlamentarizem. Kralj Alexander je pravkar podpisal naredbo, ki določa 522 svetovalcev za vse banovine. Vsaka banovina bo imela odbor svetovalcev, ki bo pomagal banu ali guvernerju. Svetovalce pošljejo podokrožja v banovinah. Mesta, ki štejejo od 3000 do 50,000 prebivalcev, tudi pošljejo svoje posebne svetovalce.

(Poročilo ne pove, če bodo svetovalci izvoljeni od ljudstva ali le imenovani po oblastnikih.)

Močnanske časopisje "odkrile" brezposelnost

Po večmesečnem molku je prišlo prinašati slike o bedi brezposelnih delavcev

Pittsburgh, Pa. — (F. P.) — Pittsburski dnevniki, ki so bili zadnje mesece polni slavošpevov na račun Hooverjeve "prosperitete" in so trdovratno molčali o industrijski depresiji, ki je poglajala milijone delavcev in tovarov na ceste, so šele te dni pričeli prinašati vesti o bedi v delavskih družinah, katere glavni vzrok je našli v brezposelnosti.

Poročevalci nekoga tukajšnja, ga dnevnika je našel sunaj mesta za silo postavljene barake, v katerih žive družine brezposelnih delavcev, ki so bile prilajene izseliti se tja, ker niso imele denarja, da bi plačale stanarino. Časopis je prinesel tudi slike delavcev, ki čakajo na delo pred vhodi v tovarne, in brezposelnih delavcev, ki stoje pred uradi dobrotelčnih organizacij, da dobe podporo, akoprav ta obstoja je iz skodelice kave ali krošnika juhe. Namesto vesti o "prosperiteti", ki čaka za oglom, so na straneh mestnih dnevnikov slike, ki prikazujejo bedo delavskih družin.

Ženoko delo v južnih državah

Državna delavska federacija v Severni Karolini v boju za skrajšanje delovnih ur za ženske in otroke

Raleigh, N. C. — (FP) — Glavna zahteva državne delavske federacije, ki jo bo skušala uveljaviti s pritiskom na zakonodajce v državni legislaturi, je 48 ur dela na teden za ženske in otroke, ki so upošeni v industrijah. Sedanje določbe dovoljujejo 60 ur dela na teden. Federacija bo poleg tega zahtevala, da se ustanovi državni delavski department, ki bo skrbel za zaščito delavcev.

Prosvetni in delavski biro spada sedaj pod department za državne tlakovine, kateremu načeluje nazadnjaški član Ameriške legije. Federacija zahteva, da se na čelo tega departmenta postavi oseba, ki bo skrbela, da se zakoni za varstvo delavstva forsirajo.

Ludendorff napada Hindenburga

Berlin, 29. marca. — General Ludendorff, vodja nemških fašistov, je v svojem listu v Monakovem ostro napadel predsednika Hindenburga radi tega, ker je podpisal Youngov reparačijski načrt. Ludendorff piše, da je Hindenburg izdal domovino in armado in nima več pravice nositi maršalske uniforme niti ne sme biti pokopan v uniformi, kadar umre. "Maršal Hindenburg, junak Nemčije, je mrtev, živi pa še sleparski junak," piše Ludendorff.

ARMADA BREZPOSELNIH NARASČA V DETROITU

Uradniki delavskih unijsodijo, da je število brezposelnih delavcev v mestu in okolici naraslo na dvesto tisoč

Detroit, Mich. — (F. P.) — Ko je mestna uprava pričela odpuščati tujerodne delavce, se je priglasi na tisoče državljanov, da prevzamejo njihova mesta. Ustreglo se je le nekaterim, drugi pa so odšli razočarani na svoje domove, ako so jih imeli. Odslužitve tujerodnih delavcev je imela za posledico, da se je na tisoče nedržavljanov priglasi na sodišču za državljan-ske papirje v pričakovanju, da jim bodo državljanke pravice pomagale do dela in zaslužka.

Mestni blagostanjaki department je dobil nadaljnjih \$881,000, da jih porabi v odpomod revnim delavskim družinam. To je tretja apropracija, odkar je nastala industrijska depresija. Brezposelnostna situacija se je v zadnjih tednih poslabšala, mesto izločilo, akoprav so se v prejšnjih letih v tem času obnovile aktivnosti v avtomobilski industriji. Harry Prensler, tajnik mestnega blagostanjakega departmenta, poroča, da prejema dnevno od dvesto do petsto prošelj za pomoč. Prensler je dalje izjavil, da prihajajo sedaj prošnje od družin, ki so iscrpale že vse sredstva, predno so se obrnile na njegov department. Poštedenostni odstopki od teh prošelj so se ni nikdar poprej obrnili na blagostanjaki department za pomoč.

Depresija je zadela tudi delavke, ki so upošlene pri Michigan Telephone Co. Dekleta so bila "naprošena", naj si vsamej počitnice sedaj, namesto v poletnih mesecih. Ako se situacija ne izboljša, bodo dobile neprostovoljne počitnice, seveda brez plača. Telefonske operatorko, ki so upošlene podnevi, dobijo večkrat popoldanske počitnice, njih mesta pa prevzamejo operatorko, ki delajo ponoči. Njihova itak akromna medra se jim na ta način znitja za polovico.

Ko je vodstvo uvedlo ta ispremembe, je obenem sporočilo delavkam, da ima več kot tri tisoč operatork v službi, katerih v tem času sploh ne potrebuje. V naznanilu je bila vključena grožnja, da bo sledila odslužitve.

Uradniki sveta strokovnih delavskih organizacij in drugih delavskih unijsodijo, da je število brezposelnih delavcev v mestu in okolici naraslo na dvesto tisoč. Položaj teh je brezupen in nobenega znamenja ni, da se bo v kratkem času izboljšal.

Nemčija ima manjšinsko vlado

Berlin, 30. marca. — Dr. Heinrich Brüning, klerikalni centrist, je večerj sestavil novo vlado, ki je zmes klerikalcev, demokratov in nacionalistov. Nova vlada nima za seboj večine v parlamentu in žvela bo le toliko časa, dokler ne bodo socialisti glasovali proti njej.

Eksplozije v rovu; 16 moč zajetih

Kettle Island, Ky. — V soboto je bila razstrelba plina v premogovniku Pioneer Coal kompanije in 16 rudarjev je ostalo pod zemljo. Rešilno moštvo skuša priti do njih, najbrj pa bo prepozno.

Čistilci oken zastavkali

Philadelphia, Pa. — Dvesto organiziranih čistilcev oken je te dni odšlo na stavko, ker so podjetniki odklonili svizanje medse, kot je bilo predloženo v novi pogodbi.

Karbolna kislina povzroča gingerako paralizo

Washington. — Prohibitični komisar Derran poroča, da misteriozna paralična bolezen, na kateri je obolelo na tisoče oseb na jugozapadu, jugu in vzhodu, prihaja od aurove karbolne kisline primedane alkohola, ki je "posladkan" z jamaškim gingerjem. Strupena pijača izvira iz St. Louisa in Cincinnatija. Kdo so lopovi, ki so fabricirali in prodajali to "pijačo", ni še znano oblastem.

Vojna proti verižnim prodajalnam

Trgovci apelirajo na delavske organizacije, naj jim prisločijo na pomoč v kampanji

Houston, Tex. — (FP) — Mali in veliki trgovci v južnih državah so se pričeli organizirati za boj proti naraščajoči nevarnosti, ki jim preti od verižnih prodajal, ki so se začele širiti po mestih in vaseh. Najbolj aktivni v kampanji je W. K. Anderson, znan zagovornik odprte delavnice, ki je raspolal svoje agente na se kraje, da nabirajo denar za boj proti verižnim prodajalnam.

Boj proti verižnim kompanijam je postal važno politično vprašanje v volilni kampanji. Zahteve delavstva so bile potisnjene v ozadje, kar zelo škodi kampanji za organiziranje delavcev v južnih državah. V državi Texas je bivši svetni senator Earle B. Mayfield osvojil kot guvernerski kandidat za glavno točko v svoji platformi boj proti verižnim kompanijam. Trgovci na jugu so se sedaj pričeli obračati na delavske organizacije, naj jim prisločijo na pomoč v boju proti skupnemu sovražniku, akoprav je znano, da so ti vselej nasprotovali organiziranemu delavstvu, kadar je šlo v boj za svoje pravice. Na to dejstvo jih je spomnil predsednik Alabamske državne delavske federacije Hurst, kateremu so poslali apel, naj kooperira s njimi.

Skoraj vsi trgovci, ki so sedaj organizirani v boju proti verižnim trgovinam, so v preteklosti pokazali veliko sovravnost proti unijskim delavcem.

PROMET S TAKSIJI USTAVLJEN

Sodnik je izdal injunkcijo proti voznikom

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Sodnik Joseph Cohn, zagovornik justičnega tiranstva v stavki jeklarskih delavcev l. 1919, je izdal začasno sodnijsko prepoved proti unijskim voznikom taksijev, ki so nekaj dni vzdrljavali s svojimi taksiji prometno službo v Pittsburghu. Cohn je odločil, da je obratovanje taksijev nasprotno z regulacijami državne prometne komisije.

Za sodnijsko injunkcijo se skrivajo privatni interesi Parmelee Transportation kompanije, ki je pred par meseci izprila voznike taksijev. Ta kompanija je sedaj postavila v službo stavkneke, ki jih je importirala iz Philadelphije in drugih mest, da ji pomagajo razbiti stavko voznikov.

Pred par dnevi je ta kompanija razglasila, da se je še več stavkarjev vrnilo v njeno službo. Porneje se je pokazalo, da je bilo njeno poročilo popolnoma zlagano. Do sedaj se ni še en stavkar izneveril uniji in vozniki še vedno vztrajajo pri svojih zahtevah za priznanje unije.

KANADA MOGOČE PREVZAME BRITSKE OTOKE

Governer sugestira anektacijo zapadnoindijskih otokov

Toronto, Ont. — Visokont Willingdon, kanadski governer, ki zastopa angleškega kralja, je dejal zadnji petek v svojem govoru, da bi bilo zelo dobro, ako Kanada prevzame vse otoke in kontinentalne kolonije Velike Britanije na ameriški strani Atlantika. Otoki so znani pod imenom Britska zapadna Indija (otoki, osiroma otočja so: Jamaica, Bermuda, Bahamas, Trinidad, Leeward in Windward) in kolonija je Britka Guiana v Južni Ameriki.

Willingdon je rekel, da ima pisma guvernerjev teh otokov, ki izražajo željo, da bi rajši bili pod upravo Kanade kakor pa Anglije, kajti angleška uprava jim je tuja, medtem ko bi bila kanadska domača.

Sugestija je značilna, ker prihaja iz ust guvernerja samega, ki je Anglež. V Kanadi je bilo še večkrat slišati glasove, da bi se vse angleške poseidine v Ameriki združile pod eno samostojno upravo, da bi bile vse en sam dominijon. Ker je Kanada največja poseščina, bi bilo logično, da ona prevzame upravo. V tem slučaju bi otoki spadali direktno pod osrednjo ali dominijonsko vlado Kanade.

Sovjetski poslanik v Parizu proti zaščiti

Dovgalekij, ki prejema smrtno grožnjo, apelira za večjo policijsko stražo

Paris, 29. marca. — Valerijan Dovgalekij, sovjetski poslanik v Franciji, ima stražo francoske policije pred svojimi poslaništvom, toda večerj je apeliral na francosko vlado, naj mu stražo poveča, ker se boji za svoje življenje. Dovgalekij prejema dnevno anonimna pisma, ki mu groze s smrtjo. Pisma nedvomno prihajajo od ruskih caristov v Parizu radi znane afere begardističnega generala Kutjepova, ki je v januarju izginil v Parizu in o katerem trdi francoska tajna policija, da so ga ugrabili tajni boljševiški agenti in odpeljali v Moskvo.

Ruski sovjetski listi, ki prihajajo iz Moskve, poročajo pod debelimi naslovi, da je bil izvršen atentat na poslanika. V Parizu ne vedo ničesar o kakem atentatu.

Irska vlada je padla

Dublin, 29. marca. — Vlada Svobodne irske države, kateri je načeloval William T. Cosgrave, je večerj podala ostavko valed poraza v zbornici glede starostne pokojnine. Cosgrave je bil bil premijer od leta 1922. Zbornica odloči prihodnjo aredo, če vlada ostane na krmilu ali se ostavka sprejme in izvoli nova vlada.

Čikaški magnat Insull pri papežu

Rim, 29. marca. — Samuel Insull, multimilijonar in kralj čikaških cestnih železnic, elektrarn in plinarne, je imel večerj privatno avdienco pri papežu Piju XI. Prej je Insull konferiral z Musolinijem in potem ga je Musolini poslal k papežu, s katerim je govoril pol ure.

Zborovanje delavske federacije

Houston, Tex. — Teksaska državna delavska federacija bo otvorila svojo letno konvencijo 12. maja v Abilenu. Federacija je bila organizirana pred tridesetimi leti.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society
Narodnina: za Zdravstveno delstvo (levo) Chicago in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo \$9.00.
Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.
Cene oglasov po dogovoru.—Reklame ne vračajo.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.
Naslov na vso, kar ima stik s urednikom:
PROSVETA
2457-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS
Datum v oštepu, na primer (Feb. 28-29), poleg vsakega letnega na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Posvetite jo pravočasno, da se vam tist ne utavi.

Delavska politika

Naša jednota in njeno glasilo Prosveta je večkrat zbadana iz raznih privatnih kotov, da se meša v politiko. Jednota kot taka se ne meša, toda Prosveta kot list se meša, ker favorizira gotovo politično strujo. Pa tudi Prosveta se bi ne smela mešati! Morala bi biti čisto nevtralna, nadstrankarska, nepristranska in kakor se že to vse imenuje. Politična pristranost lista škoduje organizaciji! In tako dalje.

S. N. P. J. je organizacija delavcev, ne pa industrijskih, finančnih in drugih magnatov. Delavci, ki nečejo biti le garajoči stroji, imajo gotove interese; delavci, ki razmišljajo o sebi in svoji usodi, osvoje gotove principe, na podlagi katerih iščejo svojo pravico. Z drugimi besedami: misleči delavci vseh dežel vodijo ali skušajo voditi svojo lastno politiko, ker so spoznali, da politika delodajalcev ne more biti njihova politika.

To so spoznali tudi slovenski delavci, ki so se organizirali v S. N. P. J. Prvič so spoznali, da glasilo jednote ne more služiti najboljšim interesom delavstva, ne more biti sredstvo izobrazbe, če je nevtraln v politiki, kajti nevtralnost in nadstrankarstvo je maska za politiko — za politiko hinavstva! Saj so videli takozvane "nepolitične" in "nepristranske" in "neodvisne delavske" liste, ki so v člankih hinavščili o politiki, na drugi strani — v oglasih! — so pa ponujali delavcem politiko delavstvu škodljivih kapitalističnih strank.

Naši delavci, ki so videli in spoznali, so na konvenciji zaključili, da naj glasilo S. N. P. J. zagovarja delavsko politiko, edino pošteno politiko, s katero morejo delavci Amerike priti do svojih pravic in cilja industrijske demokracije. Ako so hoteli biti poštene in pravični namram sebi in svojim bratom, članom, niso mogli zaključiti, naj glasilo zagovarja politiko korupcije in izkoriščanja delavskih slojev, torej politiko republikanske in demokratske stranke. Jednota mora ohraniti delavski značaj vsekoli in njeno glasilo mora biti naklonjeno naprednemu, politično in strokovno organiziranemu delavstvu. Ta sklep konvencije stoji še danes.

Ugovor je bil in še se ponavlja kakor "turn slonokoščeni" v litanijah, da Prosveta bi ne smela zagovarjati delavske politike, ker večina delavcev — naših in ameriških — še ne mara delavske politike in se rajši drži kapitalistične politike. Ako bi bili tako govorili v Rusiji in Angliji, bi tam danes še ne bilo delavske vlade. Kdor je prepričan, da je v pravem, bo delal za pridobitev večine — delal na lep in pošten način. To pravico ima vsakdo. Kopernik tudi ni v svojem času prepričal ljudi, da se zemlja vrti okoli sonca, danes pa ves civilizirani svet priznava to dejstvo.

Drugi ugovor je, da delavska politika v glasilu škodi jednoti. V čem in kako? Ako bi bilo to res, potem bi morala biti Jugoslovanska katoliška jednota največja, ali pa K. S. K. J., ki je najstarejša, ali S. S. P. Z., ki je nekaj let mlajša od naše jednote. Glasila vseh teh organizacij so ali strogo nepolitična ali "neodvisna". Glasilo S. N. P. J. zagovarja delavsko politiko že 17 let in v tem času je narasla na članstvo za več kot 50,000 članov v obeh oddelkih in na premoženju za približno tri milijone dolarjev! Ako je to tista "škoda", tedaj mora vsak dober član vzklikniti: *Se več take politike in še več take "škode"!*

Zapomnimo si eno dejstvo: Brez politike ni nihče! Kdor pravi, da je, hinavec ali pa bolan na umu! Vsi takozvani "neodvisni" listi se prodajajo tej ali oni politični stranki pod masko businessa! Kdor je proti delavski politiki, je neveden ali pa išče koristi od nasprotnih, delavstvu škodljivih strank!

Kaj je bolj pošteno? Iskreno in odprto se udeleževati v delavski politiki, če si delavec, ali licemeriti v interesu delavcem sovražne politike?

Kdor je pošten sam s seboj in s svojimi delavskimi brati, ne bo v zadregi glede odgovora.

Od magnatov ne pričakujemo, da bi podpirali delavsko politiko. Pričakujejo pa delavci od delavcev. Magnat naj bo magnat, delavec pa z delavci!

Glasovi iz naselbin

Bitka v temi
Red Lodge, Mont. — V Proletarcu pred par tedni je imel "Montančan" priobčen dopis, v kateremu obdelava "Romarico". Pravi, da hodi k polnočnici na sveti večer in da zaničuje delavske liste. Znano je, da pes zavili, kadar mu na rep stopiš, kar pa jaz nisem storila, ne ene jagode prebrala zanj na rožnem vencu, kljub temu pa je "Montančan" zavilil.

Glede prvega naj rečem, da je škoda, ker 50-letni možak s tolikimi skušnjavi v življenju še ne pozna kako silna reč je ženska radovednost, kateri mora ona zadostiti tudi če mora iti prav do konca sveta. Malo šale enkrat na leto je dobro za vsakega. Tudi "Montančan" bi ne škodovala mala sprememba in zadostitev radovednosti, brez katere gotovo ni. Potem bi mogoče lahko večših povedal kakšno pametno in modro.

Glede druge stvari pa odločno zahtevam, da pride z dokazi na dan, kdaj in kje sem jaz zanižljivo govorila o delavskem časopisu. Kljub temu, da se mi baharija študi, smelo rečem, da sem jaz najbrž več delavskih listov prebrala kot moj "paznik". Ako nisem naročena na Proletarce, s tem še ni rečeno, da ga zaničujem. Resnica je, da ga berem samo če ga morem v roke dobiti. Tudi ne izrabljam delavskih časopisov, da zadostim osebnim predsodkom. Končno mu ponudim zlat desetak, ako mi more dokazati to kar trdi. Zasluziš ga lahko, ako se le malo potrudiš in prideš z resnico na dan. Za kritiziranje ni potrebno posebnega študiranja, pač pa je potrebno več šolanja za dober podučevanje.

Romarica.
Red Lodge, Mont. — Nisem posebno zmožen v pisavi, ker nisem imel priložnosti se učiti ker moji starši so me rajši učili cerkev pošiljali namesto v šolo dokler nisem bil sposoben za de la na posestvu mojega davno umrlega očeta. Kakor hitro sem imel priložnost, sem se podal čez široko morje, ker sem mislil, da tukaj je delavstvo bolj svobodno kot v stari domovini.

In res sem bil svobodni, ker nisem dela dobil nad leto dni a še vedno sem v cerkev zahajal ker sem mislil, da brez nje ni ni moči živeti. Pa ni dolgo vze lo, da sem jo lahko zapustil, ker sem spregledal, da je za kapita liste ne pa za delavstvo, kar je resnica. Tudi sem mislil, da tukaj je vsak človek svobodni. Yes, je svoboda, ali žalibog ni za nas delavce, je pa za tiste, ka teri kupijo milijone na kup, za katere mi garamo vse življenje in nazadnje pa nimajo toliko vredni, da bi nam dali pošteno življenje.

Jaz sem tukaj v teh montan skih pregorovih približno 15 let in vidim, kako svoboda ima moč rudarji. Kadar je človek star čez 40 let, potem ni več za ra bo. Seveda je človek izčrpan, nekateri bolj, nekateri manj, ali živeti vseeno moramo, dokler ne pride konec. Dandanes jih veliko ne dočaka 50 let, ker jih pobije v jamah še v zgodnji mladosti. Temu so krivi nihče drugi kot kapitalisti, ker oni ne nič ne brigajo za nas. Če enega ubije, imajo jih pet na njegovo mesto.

Jaz mislim, da smo tudi sami veliko krivi. Kapitalisti ne za mudijo nobene priložnosti, vse porabijo v svoj dobiti. Vsa ke 4 leta imamo priliko porabiti našo priložnost, ko je volitev predsednika Združenih držav. Vsaj tačas se zdramimo in od dajmo svoje glasove človeku, ki zastopa delavsko stran ne pa Wall street. Kaj je Hoover na pravil za nas v enem letu svo jega predsedništva? Nič. Po zabil pa ni jeklarkega trusta, kateremu bodo povrnil tistih ubogih 33 milijonov, ker res je siromak.

Poglejmo na primer našega predsednika UMW of A John B. Lewisa. Kaj je on napravil za nas od leta 1919? Kaka je bila tedaj naša organizacija in koliko imamo članov danes? Večkrat smo imeli volitve za glavnega predsednika UMW of A, imeli smo priložnost, da bi drugega postavili na njegovo

mesto, ali vsakokrat le njega. Večkrat sem slišal katerega, ko je rekel, "he is the only one." Yes, he is, but not for us, but for the coal operators.

O delavskih razmerah od tu kaj nimam kaj poročati, ker so tako slabe, da ne morejo biti slabše, ker premoregorovi obratu jejo po enih krajih samo po en dan na teden, na primer v Washoe, Mont., kjer obratuje ACM Co., Red Lodge obratuje po dva dni na teden in zdaj so jih začeli še odslovljati. ACM Co. jih je odslovila približno 40 in kakor se sliši, jih bodo tukaj v Red Lodge tudi nekaj. Zalost no je, ker nas kompanije tako odslovljajo, ker še, če ima člo vek delo, je težko življenje na rediti. Mislim, da je to Hooverjeva prosperiteta. Ko bi bilo med nami toliko složnosti, kot je med kapitalisti, bi boljše na predovali; ali žalibog je ni.

S tem končam in želim, da bi vsaki Slovenec in Slovenka pridno štala Prosveto in Proletarce. Kdor še ni naročnik naj ji ju naroči, ker to je za nas največja naprednost in bi nobeden ne smel biti brez teh dveh listov.

Montanski rudar.
Banovec koncertira v Penni
Hermine, Pa. — Dne 12. aprila ob 8. zvečer priredi znani operni pevec S. Banovec svoj koncert v avditoriju srednje šole. Sodeluje gđ. J. Perdanova. V avditoriju je prostora za okrog 300 ljudi. Želeji je, da ga napolni. V slučaju, da bi kdo vpra šal, zakaj se koncert ne vrši v slovenskem domu, naj mu bo po slovensko, da tam ni dovolj prostora in ni prikladen. Poslopje je bilo zgrajeno leta 1908 in takrat naši ljudje še niso mislili, da bodo tukaj ostali stalno. Zato pa je skoro čudno, da smo zgradili o kar smo. Poleg tega pa je šo a del našega imetja, saj plačuemo davke. Zahteva je bila, da se povabi dva pevca. Tako se je storilo.

V to okrožje spada od 10 do 15 slovenskih naselbin. Zato bo laho to napolniti omenjeni avditorij dne 12. aprila. Menda ni treba omenjati, da je Banovec umetnik v svoji stroki. Že mnogo okoliških rojakov ga je slišalo ko je koncertiral na Claridgu. Sedaj se rudi lepa prilika ostalim rojakom, da ga slišajo. Pevca nastoi v arjah in narodnih pesmih. Treba je pripomniti, da upremlja posamezne točke na glasovir gđ. J. Perdanova in Zornikov orkester. Petje bo v slovenskem, hrvatskem, angleškem, nemškem in italijanskem.

Brez dvoma bo velika udeležba na Banovčevem koncertu dne 12. aprila, ki je označen na programu kot mednarodni koncert, kajti vseboval bo pesmi raznih narodov. Pričetek koncerta točno ob 8. zvečer. Vstopnina za odrasle osebe je 75c, za otroke 25c. Pričakuje se velika udeležba. Na svidenje na koncertu!

Tone Zornik.
Clevelandske opazke
Beleži Tone Podgoričan
"Ave Marija je edini slov. nabožni list v Ameriki in ima več koristnega in zanimivega branja v eni številki kot protiverški listi v celem letu." (Dopis iz Newburga v "Amer. Domovini" od 20. marca.) Dotični rojak, v katerega glavi se je rodila ta absurda trditev, mora biti velik šalijavec.

Papež zahteva, da se ženske povrnejo k dolgim krilom, vendar pa se večina ženstva ne more odločiti za ta — korak nazaj. Jim ni zameriti. Ženske pač vedo, da je kratko krilo prikladnejše — posebno za delavke, katerih ni malo — in tudi iz higienskih ozirov priporočljivejšje od dolgih kril. Bedaste bi bile, če bi poslušale papeža in razne modne prismojence, ki se ogrevajo za dolga krila. Ta ne spadajo v našo dobo.

Yes, Mr. Trunk: — Papir maršak prenesel tudi "planopoljsko" neslano otrobovezanje, za katero je res škoda — papirja in črnila!

Albert B. Fall je bil od porote spoznan krivim, da je sprejel podkupnino v znesku sto tisoč

dolarjev od oljnega magnata E. L. Dohenyja. Isti Doheny je pa bil te dni od porote oproščen. Ni kriv, se je glasila sodba porotnikov. Čudno: Fall je sprejel podkupnino od Dohenyja, ki mu jo ta ni dal! Izgleda, da z eno od obeh porot nekaj ni bilo v redu. Kajti obadva sta ali kriva ali pa nedolžna. Zdi se mi, da bi bilo boljše za Ameriko, če bi poslala porote tja, kamor jih je poslala matučka Jugoslavija: k vragu. Kajti porote dele pravico zelo čudno in največkrat nepravilno.

S pota
Johnstown, Pa. — Zadnja moja pot je bila v Morgantown, W. Va., in nazaj v Johnstown. V okolici Morgantowna, Royaltona in Randolpha Creeka sem obiskal več mojih starih znancev, ker pa razmere niso kaj prida, sem se kmalu poslovil. Na povratku sem obiskal tudi naselbino Backay ali Nemacolin — zame nova, ker sem bil sedaj prvič tam. Imel sem težkoče, ker rojaka, do katerega sem se bil namenil, ni bilo doma, za druge Slovence pa tudi nisem znal. Pri neki hrvaški družini polizvem, kaj stanujejo Slovenci in tako sem prišel k rojaku Zaubiju, s katerim sva bila skupaj na Thomasu pred 18 leti.

Z njim sva se razgovarjala o preteklih dneh, ko sva bila še mlada in so bile razmere bolj ugodne kot sedaj, pozno v noč. Razkazal mi je tudi naselbino, v kateri je prav malo Slovencev, več pa Hrvatov, ki so v večini člani SNPJ. Pri društvu so si ne dolgo od tega nabavili društveno zastavo, katero so kupili od rojaka Pakja iz Conemaugha.

Naselbina se nahaja na visokem hribu, okrog katerega se ovija cesta kot na kumu. Ker se rov nahaja v dolini, imajo rudarji po zimi opasno pot radi ledu. Po leti mora biti pa prijazno. Stanovanja za rudarje so jako čedna z električno razsvetljavo in vodo kot po mestih. Stanarina je \$16 na mesec. Prijatelj mi je povedal, da se delo še dobi, zelo trda pa je s stanovanjem. Zasluzek je še primeroma dober, vendar pa mora človek imeti veliko krvi, ker delo je naporno. V roku dela blizu 1100 rudarjev, obratuje pa od tri do štiri dni na teden. Notri imajo tudi bolnišnico, kar je znamenje, da mora biti precej nesreč pri delu. Tajnik društva je Ignac Steinhreich.

Ne smem pozabiti na rojaka Frank Mozeta, ki ima farmo v bližini Masontowna v smeri proti Smithfieldu. Farmo ima primer no, tako da se lahko preživi. Kakor vsi farmarji, tudi on ne svetuje selitve na farme in je mnenja, da je boljše, ako se človek od njih proč drži. Pri njemu je tudi sedež društva SNPJ, katero pa ne šteje veliko članov iz razloga, ker je tam malo rojakov. Oba z ženo sta društvena odbornika. Imela sva se imenitno, le žal, da je čas tako hitro pretekel. Pogovor je tudi nanesel na moje nasprotnike, ki so se zadnje čase pričeli oglašati v javnosti kot bi bil jaz kaka častna oseba. V resnici sem le reven popotnik, ki se klatim med rojaki že zadnjih 20 let.

A. Fortuna.
Senator se je maščeval
Washington, D. C. — Senator Overman je na pritisk patriotične ženske organizacije prepričal potrditev Thomas D. Thacherja pomožnim tajnikom zveznega justičnega departmanta. Thacher se je zameril patriotični organizaciji in senator, ki je Overmanu, ker je odklonil sodelovanje v akciji, ki je bila dvignjena proti delavskemu organizatorju John Voichu, da se ga deportira. Voich je bil obtožen, da je vodil radikalno propagando med delavci in da je član komunistične stranke. Thacher je odklonil prosekucijo in ob isti priliki izjavil, da obdolžitve radi radikalnih aktivnosti še niso zadostni vzrok za deportacijo.

Obravnava proti voditeljem demonstracij
New York. — Obravnava proti William Z. Fosterju in štirim drugim voditeljem demonstracij brezposelnih delavcev v New Yorku se bo otvorila na sodišču 11. aprila.

LJUDSKI GLAS
Kam jadtamo?
Bridgeport, Ohio. — Ko človek čita dopise v "Ljudskem glasu", se nehotе vpraša, kam jadtamo. Natolcevanje, ciklanje, nabavljanje čez vse, kar je naprednega, je na dnevnem redu. Vzemimo na primer izobraževalno akcijo, ki je gotovi akuplini trn v peti. Nekateri pravijo, da to ne spada na društvene seje in da ni prav, ako društva spadajo k nji. Kje pa je večja prilika agitirati za napredne ustanove kot na društvenih sejah, kamor pride članstvo skupaj? Agitacija po hišah ni tako lahko delo in tudi bolj zamudno. V Ameriki se pa vse, kar je uspešnega, giblje v pravcu "efficiency".

Nekateri, ki so toliko proti, pravijo, da so bili nekdanji člani soc. stranke, kar naj bi jih uopravičevalo za njih sedanje vedenje. Iz nje so izstopili največ radi osebnosti in sedaj streljajo izza grma. Stranko in njene voditelje blatiijo menda zato, ker se borijo za pravice in napredek delavstva.

Glede izobraževalne akcije naj rečem to, da ne more nihče prisiliti, da bi društvo pristopilo v njo, ako članstvo tega neče. Dolžnost vsakega poštenega in zavednega delavca pa je, da agira ob vsaki priliki bodisi na sejah, veselicah ali kjerkoli za napredno časopisje in literaturo, ki izobrazuje delavstvo. In da smo izobrazbe jako potrebni, dokazujejo nekateri dopisi v ljudskem glasu, ki so po tonu in izražih tako surovi, da ne delajo nobene časti Prosveti. Rečem naj, ako bi prišli na krmilo organizacije ljudje Brucejevega kalibra, bi bila to lepa organizacija, oziroma bi kmalu izgini la.

Joseph Snoy, član št. 18.
Malo zabave ne škodi
Krayn, Pa. — Od kar imamo avobodno besedo v Ljudskem glasu, se človek včasih vsaj od srca nasmeje. Nekateri se hudejejo radi dopisov br. Leo Bruceja, ki ga od časa do časa pišne. Nekateri protestirajo proti njegovim dopisom. Jaz pa sem na sprotnega mnenja. Brat član ima vso pravico, da se svobodno izraža po svojem prepričanju. Saj nekoliko zabave nam itak ne škodi in a tako "polemiko" ne more škoditi SNPJ prav nič. Zato pa kličem br. L. Bruceja: Le naprej z "Liber pesi"! pa naj ti besedi pomenita že karkoli.

Spominjam se ko smo se obmetavali v Trbovljah z vsakojakimi budalostmi in hodili meglo v klatre zlagat in komarjem trupla špičiti itd. Prav tako puhli in brez pomena so dopisi br. Bruceja. Ako ga bo članstvo pustilo, bo lepo utihnil.

Bilo je pred okrog 25 leti. Med nami je bil nezaželen fant, ki se ga je bilo težko iznebiti, ko pa je končno sprevidel, da ni za našo družbo, se je prenehal usiljevati. Tako bo prenehal tudi br. Bruce, ako se ga bo pustilo v miru. Sedaj se pa lahko tudi on malo zabava, ker si misli, glej, pa sem jih spet razdražil. Pаметen dopisovalec pač ne bo odgovarjal na njegovo blebetanje, marveč ga bo pomiloval, da morda ni z njim vse v redu, da trpi na kakšni kronični bolezni, zato pa proizvaja take "liber pesije".

So še drugi, ki se s svojimi dopisi bližajo "standardu" br. L. Bruceja, le da jim manjka zabele z "liber pesijem". Eden je v Gowandi, N. Y., drugi v Ciceru, Ill., po imenu br. Frank Stonich, ki ga tudi pišne. Togoti se nad premoženjem JRZ. Ni lahko organizirati in skupaj spraviti deset tisoč ljudi. Br. A. Zornik je na mestu. Če bi bil br. Fr. Stonich toliko odkritosrčen kot je br. A. Zornik, bi bil možak. Ako hočemo pokazati resen namen delovanja za napredek, moramo delati skupno za naš skupen napredek, ne pa iz osebnih mrženj napadati in sovraštvo širiti. Br. Stonich bi moral vedeti, da nam trpinom je toliko potreba "pleha", katerega je on svojočasno prodajal po naselbinah in ga še v Chicagu, kot lanskega snega. Tudi s te strani bi se dalo argumentirati o iskrenosti, parafizih in podobnem. Več stvarnega dela, močnatosti in dolednosti, pa manj osebne mržnje, zavijanj in neiskrenosti. — Henrik Petarič, član društva št. 174.

Kako klerikalci slepomišijo

Voditelji, ki so vodili takrat kampanjo, niso v tisku ali na shodih nikdar garantirali ali obljubovali kake republike niti odrešenja Primorcev! To je fakt, ki se ne da zaviti. Etnih Kristan, ki je bil intelektualni vodja J. R. Z. in ki je največ govoril in največ pisal — ki je spisal vse resolucije in programe — je vedno in vedno poudarjal: "Storili bomo vse kar bomo mogli, toda garancij ali obljub ne moremo dati nobenih!" Ali ni bilo to pošteno? Kdo je bil torej osleparjen ali zaveden?

Organizacija je res storila vse, kar je mogla, toda svojega programa ni izvedla. Ni bila njena krivda. Bile so močnejše sile, ki so odločevale v Jugoslaviji in na mirovni konferenci. J. R. Z. vendar ni bilo nobena veselica, ki bi bila razpolagala z armadami. Saj še močniti Wilson ni dosegel svoje črte na Primorskem in J. R. Z. je podpiralo Wilsona v tej zadevi.

Kaj je pa dosegla Slovenska narodna zveza, ki je bila istočasno na delu in katero so vodili katoliški krogi, predvsem pater Kazimir? Kje so njeni računi, ki niso bili nikdar objavljeni?

A. S. vztraja, da je še vedno isti list, ki je izhajal prej v Jolietu in še prej v Towerju, Minn. To je sicer tudi slepomišenje, kajti jolietški A. S. je umrl naravne smrti in čikaška kompanija bivše "Edinosti" je potem kupila ime in drugo dedščino za \$500. Pa to nič ne de. Ako je A. S. isti stari A. S., ki izhaja že 39. leto, tedaj je odgovoren za vse lumparije, ki so jih zakrivila uredništva tega lista davno pred g. Jeričem.

Zakaj bi bil odgovoren? Po čigavi logiki? Po Jeričevi! Ako sedanje uredništvo Prosvete nima "čistih rok" radi tega, ker je Prosveta pred desetimi leti pomagala agitirati za "milijonski" fond, tedaj ima sedanje uredništvo A. S. tudi "čiste roke" radi tega, ker je A. S. pred 35 leti, ko je bil še v Towerju, pomagal agitirati za Jeramovo "Rajsko dolino" v Kaliforniji! Toda g. Jerič naj nikar ne sklepa, da Prosveta polaga obe aferi na isti nivo. Rojaki, ki so prispevali v "milijonski" fond, niso kupovali nobenih delnic za republiko ali svobodo Primorja, niso nič investirali z namenom, da bodo kasneje imeli osebni dobiček. Duhovnik Peter Jeram je pa prodajal delnice rojakom za zemljo in pobral od njih okrog \$60,000 in izgubil so vse. To je bilo nekaj popolnoma drugega, velika lumparija in aleparija, za katero je A. S. delal vso reklamo, ki jo je mogel.

Toda mi ne bomo bluffali. Ne bomo rekli, da je sedanje uredništvo A. S. moralno odgovorno za afero, ki so jo zakrivila popolnoma drugi ljudje pred dolgimi leti.

Boj za novo rudarsko unijo

Imenovanje organizatorjev po predsedniku je dovoljeno le za delo v neorganiziranih okrožjih in pa izmed črncev ter tujcemcem. Uradnike, razen za prvi termin, voli članstvo potom splošnega glasovanja, slično kot v preteklosti. Postavljena pa je ograja proti volilni korupciji s tem, da ima pri šteju glasov vsak kandidat pravico do svojega paznika in da mora biti volilni rezultat objavljen v glasilu organizacije. Zadnja določba se nanaša tudi na referendum, ki bo sličen kot je pri SNPJ.

Uradnikom nove unije tudi ne bo mogoče kontrolirati konvencije kot je to delal Lewis. Noben uradnik unije, vključivši organizatorje, ne bo smel zastopati druge krajevne organizacije na konvenciji kot dotične, katere je član, ako bo izvoljen delegatom. Lewis in njegovi organizatorji so navadno dobili kopice poverilnic od malih krajevnih unij ali pa unij, ki so obstajale le na papirju. Pri imenškem glasovanju so bili ljudje s poverilnicami odločujoč faktor. To zlo se v novi uniji ne bo moglo dogajati, ker je v pravihli prepovedano.

Vsak član, ki bo kaznovan radi kakega prestopka, bo lahko v slučaju, ako ne bo z razsodbo prve ali pa nižje instance zadovoljen, vzel priziv na višjo instanco ali instance, katere tvorijo vsi glavni odbori, namreč poddistriktni, distriktni, mednarodni in končno konvencija. V stari organizaciji kaznovani član tega ni mogel storiti razen v slučaju izključitve, kar se pod Lewisovim režimom pa ni upoštevalo.

Voditeljem je bila tudi znižana plača in sicer v primeru z Lewisovo gango jako drastično. Predsednik bo prejemal letno \$5,000, podpredsednik \$4,500 in tajnik-blagajnik \$5,000. Lewis je imel in bo še tudi v bodoče imel \$12,000 letno in njegova pobočnika po \$9,000. Drugi uradniki—organizatorji itd.—bodo imeli po \$8.20 dnevno, kadar bodo faktično v službi organizacije.

V Howatu, Germerju in Walkerju je novo gibanje dobilo tudi voditelje, katerim bo lahko zaupalo in ki bodo delali v korist članstva in organizacije. To je moja sodba, ki sloni na lastnem opazovanju. Kar se tiče Howata je najbrž malo tako poštenih voditeljev kot je on in nobenega boljšega borca za rudarje kot je predsednik nove UMW of A. Germer je bil do leta 1920 tajnik socialistične stranke, prej pa podpredsednik illinoiskih rudarjev. Da bo Walker velika moč pri reorganiziranju rudarjev in v vodstvu unije, je pokazal s tem, ker se je pridružil rebelnemu gibanju v kritičnem momentu. V novi poziciji bo tudi prejemal tritisoč dolarjev manj na leto kot je dobival kot predsednik Illinoiske državne federacije, kar pomeni, da je mož s srcem za novo gibanje rudarjev.

(Dalje jutri.)

Vesti iz Jugoslavije

Jugoslavanski pijanec trda prede

Ljubljana, 5. marca 1930. Sicer ne bo prohibicijskega zakona, toda z novim zakonom je celjano vesplojnost ostrejših kazni za pijančevanje in razgrajanje radi pijanosti. Kakor izglestar izgovor: "....se ne spomnim, sem bil pijan etc.", ne več držal.

Za pijanec določa zakon "za zdraviljenje pijancev" in er bo ta zavod kot poseben delek bolnice kaznilnice v Ljubljani na Hrvaškem za moške; da ker žene zahtevajo vedno skopavnost je tudi za ne skopljeno, v Begunjah na Gospijskem bo pa zavod za zdraviljenje pijanosti članice neznegla. V ta zavod pride vsak pijanec ali pijanka, ki je bolestanjenjena k alkoholu. Tu ga lahpridre do dve leti, izpušče pri tdi lahko preje ako zdravilje napreduje. Ako je pa dotičn v pijanosti napravil kaznivjanje mora pa najprej kazet sedeti nato šele pride v ta zavod.

Nadalje določa zakon tudi prepoved obiskovanja gostilen. Prepoved obiskovanja gostilen izdaje sodišče za dobo od treh mesecev do dveh let, izvršuje jo pralevna upravna oblast, ki mu daje sodišče prepis tozadevnloche. Ta prepoved se razglas "Službenih novinah" v novih onega kraja, kjer živi doti oseba in strokovnem gostilarskem listu. Kdor ve za tak prepoved pa vendar le po preje taki osebi z opojnimi pičami se kaznuje po par. 266. zakona z zaporom do 6 mesecev in v denarju do Din 5,000.

Kakor je razvidno iz gornjih konkludenc določb novega jugoslavanskega zakonika bo tudi sim ljubiteljem alkohola prej prikrajšan užitek

Ka nesreča pri razstreljevanju
V Priho pri Mozirju se je oči pripetila težka nesreča. Razstreljevali so skalovje in mi je prezgodaj eksplodirala. Težje je bil poškodovan na očesih žitarjev sin France Jurak, kar ga so večerj pripeljali v Ljubljansko bolnico.

Zopet žrtve predpusta

Danes zjutraj so pripeljali v ljubljansko bolnico težko ranjenega čevljarja Načeta Kuharja. Zdrage pri Krizah nad Tržim. Bil je snoči na proslavi m. m. fantje "toler menjali". Jaka jim je stopila v glave, nala je pretep in med pretepom je negdo sunil z nožem v prtik nad srcem. Kuhar se bori smrtjo.

Obesil se je

Zagreb, 4. marca 1930. Danes zjutraj so našli na dvorcu gostilne Markušić na Sabori cesti obešenega Ivana Leischackerja, 40 let starega iz Svetega Jurja v Sloveniji. Vršil je samomor. Bil je velik alkoholist. Neposrednega vzroka samomora niso mogli ugotoviti.

20 pijancev

Ljubljana, 5. marca 1930. V noči od pustnega, torka na predvečer jutranje ljubljanske polije ni manj kot 20 pijancev, vsi prespali v policijskih porih. To je baje rekord od kar postoja ljubljansko mesto. Kojih jih je pa še bilo kjer policii ni intervenirala, o tem pisana kronika današnje noči moči....

Ljubljana se je zabavala, da dolgo ne tako, pustni tork v tem tednu, to ni vsako leto. Najbolj veselo je baje bilo na leu mesarjev, kjer so se dolega dne vrteli, tudi zabava "Atene" v Kazini ni zastajala. vsaki gostilni ali restavraciji pa bila se domača zabava. Na zadrujarji so imeli tudi v pa "Delavske zbornice" svojo zabavo, katero je priredila za razna uslužbencev Konzumnega društva "Počitniški dom". Tudi ni se ne morejo potožiti radi zabega obiska. Saj so ljudje kar ene zabave na drugo noreli.

ne pišemo o maskarah....

Danes pa imamo mačka, da je Upamo, da se v našem poroču ne pozna. Sicer nas je pa ljubljanske krokarje, (lahko pridejo tudi drugi) povabila slankovo pojedino novo odpravljanje "Emona".

Saj pogrebčno bo res treba, ako že ne za pokopanim mrtvi, pa gotovo za polnimi mrtvi....

Število delavcev v industrijskih podjetjih Jugoslavije
je tinašalo leta 1928 559.000, v letu 1929 pa 596.000 oseb. Torej se vsekakor opaža lahka industrijalizacija države.

Cesto preko celega Pohorja
ameravajo graditi. — S tem bi se odprla važna prometna linija posebno za lesno industrijo, tola tudi za tujski promet bi bilo lo velike vrednosti.

Makedonstvujoči se zopet koljejo

Sofija, 4. marca 1930. Danes ob 13:30 je bil na Zofijki ulici ubit znani pisatelj Vasil Tundey, pristaja pokojnega generala Protogorova. Rodom je z Besarabije, njegova rodbina živi v Stari Zagori. Z njim vred je bil ubit njegov osebni tajnik Stojan Dimitrov Stojanec. On zapuščal pet otrok. Oba sta bila ustreljena od zadaj z več strelji. Umor je bil izvršen na ulici Hlinska med univerzo in rumskim poslanstvom. Morilci, trije po številku so bili takoj aretirani. Tundov in Dimitrov sta žela radi preiskave pol ure na leu mesta.

Kakor izgleda, še ne bo konec obračunavanja med makedonstvujočim.

Jugoslavanski novinar ali komunistični emisar?

Paris, 4. marca 1930. Umor jugoslavanskega novinarja Wernerja, ki je bil večerj zjutraj umorjen v malem hotelu pri "zlatem metulju", še vedno ni pojasnjen. V njegovi sobi e policija našla kar dva potna lista, enega na ime Werner, drugega na ime Ismaila Alikalfića. Fudi so se našle brošure, ki dajejo sum, da je bil umorjen v komunistični službi. Pariški list "Liberte" pravi, da ni nemogoča zveza med tem umorom ter zginotjem generala Kutjepova. Policija pa ne daje še nikakih pojasnil, baje se je obrnila na Beograjsko in Sarajevsko policijo radi informacij.

Trgovca z belim blagom kot ženin

Nedavno je policija v Sisku prijela trgovca z belimi sužnjani, Dušana Steklića iz Bogatića v Srbiji. Prišel je v Sisek, ter pripovedoval, da se hoče oženiti. Tako je postal pozoren na dve deklici, na neko sužkinjo in na neko 15letno deklico, obema je obljubljal ženitev. Dosegel je, da sta obe prihajali knjemu, ter jima je dajal denar, slašiče ter razna kozmetična mazila. Toda starejša je kmalu spoznala, da je goljuf in ni prišla v če k njemu, dočim je mlajša vse verjela. Policiji se je zdel sumljiv ter je pazila nanj, prišli so ga na kolodvoru, baš ko je kupoval vozne listke za Brod, kamor je hotel odvesti deklico. Osumljen je pa tudi tatvine ter raznih drugih nepoštenih dejanj.

Ukradena blagajna

Zemun, 6. marca 1930.

Včeraj ponoči so neznani vlomilci vliomili v prostore Gospodarskega društva v Zemunu ter odnesli kar celo blagajno. Odnesejo so blagajno na neki samotni kraj, kjer so jo razbili, misleč, da bo dober plen. Toda kakor izgleda se težki tovor ni izplačal. kajti v blagajni je bilo le nekaj sto dinarjev. Se pri poštem delu bi dobili večjo napitnino za tako težo.

Na en dan 12 porok v Trbovljah

Trbovlje, 6. marca 1930.

Na pustno nedeljo so dosegli Trbovlje rekord v številu porok. Kar 12 parov se je našlo, ki so bili voljni, da se preselijo v mirni zakonski stan. Potem pa se govorijo o zakonskem farmu. Sicer bi bilo mogoče vseh teh 24 srečenežev prav zanimivo izprazniti čez leto dni na pustno nedeljo, kako mnenje imajo, da bi se mogla dobiti prava alika o zakonskem suženstvu, kar se tako pogosto navaja.

Odličen japonski pčenjak v Ljubljani

Ljubljana, 7. marca 1930.

Danes se pričakuje prihod odličnega japonskega zoologa g. Tohru Uchida in njegove soproge. Japonski učenjak ki študira meduze, je bil v zadnjem času v Monakovem. Odličen gost si namerava ogledati tudi ljubljanski zoološki vrtič.

Križarska vojska molitev proti Rusiji

Naši klerikali imajo sedaj novo zabavo, nabirajo namreč naročnike za prevod molitve, kijo je sestavil papež Pij XI. Ta vojska je precej draga, na posameznika pride Din 32, kolikor stane ta molitev. Ako bodo boljševiski s tem kaj izgubili je drugo vprašanje.

Muslimanke se ne smejo močiti z nemuslimani

Ker so se lani 4 sarajevske muslimanke poročile z kristjani je izdala muslimanska verska oblast določbo, da ti zakonci za muslimanske niso veljavni, ker niso bili sklenjeni po načelih muslimanske vere.

V Savo je padel

V ponedeljek zgodaj zjutraj je šel po tiru med postajama Zidani most in Radeče močno vinjenji kovač Flis iz Hrastnika. Pri čuvajnici št. 1 je padel kakih 12 m globoko v vodo. Oprjel se je neke skale ter pričel klicati na pomoč. Kretničar Alojzij Kresnik in Al. Trebše sta ga rešila te neprijetne kopelji. Pri padcu pa je Flis zadobil precej težke notranje poškodbe.

Lovski blagor

Trbovlje, 7. marca 1930.

V terek se je nudil Trbovelčanom nenavaden prizor. Z vsa lovsko svečanostjo sta nosila dva lovca na drogu ubitega jazbeca, katerega so na Plesku izkopali iz luknje. Pred nosači je eden nosil lopato, za nosači pa so šli trije; eden oborožen s krampom, drugi z vilami, tretji pa z motiko. Kot častna straža pa so za njimi korakali trije lovci. Bil je pravi prizor za pustni terek.

Zopet novi brezposelni delavci

Ljubljana, 8. marca 1930.

V večvški papirnici so te dni zopet reducirali. Zopet je 134 delavcev na cesti in v sedanjem času naj si v 14 dneh najdejo novega zasluzka, ako nečejo strdati. Vodstvo papirnice izjavlja, da je prisiljeno ustaviti delo na velikem stroju, ker menda ni naročil. Koliko časa bo omejitev trajala, ni znano. Vodstvo tovarne zatrjuje, da se bo potrudilo dobiti čimprej zopet dovolj novih naročil, nakar se bo obrat začel zopet v polnem obsegu. Delavci izjavljajo, da so pripravljeni, ako je izjava resnična in ako vodstvo nima na pomanjkanju dela nikake krivde, da si bodo solidarno žrtvovali in bo vsakdo malo potrpel za skupnost in podjetje. Vendar kakor čujemo to pomanjkanje dela ni direkten povod za odpust delavcev in nevarnost za podjetje, marveč je vsemu vzrok mamon kapital in boj za večje dividende.

Delavstvo naj se organizira

in združi z ostalim jugoslavanskim delavstvom. Krščanska socialna organizacija papirniškega delavstva boja sama ne bo zmogla, zlasti z načinom, kakor ponudena solidarnost, ker se delavstvo te smeri medznih bojjev boji.

25-letnica "Ljubljanskega Zvona"

Te dni bo slavilo pevsko društvo "Ljubljanski Zvon" 25 letnico svojega obstoja. Pevsko društvo je zelo mnogo naredilo za propagando slovenske pesmi in za njeno razširitev. Enako si je pridobilo polno zaslug s svojimi založniškim delom in s prirejanjem rednih koncertov v Ljubljani. Je drugi najboljši slovenski pevski zbor, sledi takoj za Glazbeno matico. Obenem s 25-letnico zbora slavi tudi njegov pevski in umetniški vodja Zorko Prelovec, popularni slovenski skladatelj in urednik "Zvonovega" glazbenega lista "Zborov" 20 letnico svojega pevododstva pri "Zvonu." "Zvon" namerava proslaviti svoj jubilej z dvema večjima koncertoma in sicer 23. marca za mladino vseh ljubljanskih šol in 24. marca za široko publiko s slavnostnim koncertom. Izšla bo tudi slavnostna številka "Zborov."

Nova slovenska komedija

Ljubljana, 7. marca 1930.

Za jutri je napovedalo ljubljansko dramsko gledališče premijero izvirne slovenske komedije "Glavni dobiček." Njen pisatelj Lipah je sam igralec ljubljanske drame, eden najboljših njenih članov, zato se z upravljenjem pričakuje prijetno iznenađenje.

O smrčanju

Smrčanje ni prav nič nenavadnega. Vsakdo ga je gotovo že slišal, če že ne doma, pa na potovanju, v vlak ali na parniku, itd. Čudno se "bojimo" in izogibljemo smrčnim osebam, posebno ponoči. Mislim, da bi se lev zbežal, ako bi slišal, oziroma moral poslušati prečudno sikanje, piskanje, grgranje, ki je značilno za smrčanje; saj je znano da psa, mačko in druge živali plaši in vznemirja muzika, ki jo dela smrčec človek. In je razumljivo. Ako spi mirno, bo spalo vse s teboj. Smrči, in smrčal boš sam. Več je resnice ko poetizje v tem. Izgleda, da samo človek smrči, in da se smrčanje tem bolj širi, čim bolj napreduje civilizacija.

Jako malo se omenja smrčanje v medicinski literaturi. Tudi vemo vsi, da smrčanje ni tema poetičnih izlivov in predmet romantičnih literarnih umotvorov; ravnotako ni slišati, da bi so na odličnih prireditvah, zabavah in društvi razgovarjalo o smrčanju. Ne govori se o smrčanju, ker navadno smrčavec oziroma smrčarica nima pojma o svojem stanju, dotični pa, ki je moral poslušati, molči bodisi iz olike, bodisi iz jeze. Smrčanje pa obstoji kljub temu, v veliko zlo in trpljenje za — poslušalca.

Za to sem prišel do zaključka, da je treba spregovoriti par besed o smrčanju, da bo pomagano onim, ki se bavijo z njim, in onim, ki ga morajo prenašati, to je krivcem in trpinom.

Imamo dve vrsti smrčarjev: prvi izpuščajo samo neko grdo piskanje, drugi pa so praveci glasovni umetniki, ki jim je proces smrčanja velika umetnost. Z glasnega stališča se smrči v vseh durovskih in molovskih skalah; in se posnemajo vsi mogoči prirodnici in umetni glasovi; zvoki so visoki in nizki, smrči se v najnežnejšem najvišjem sopranu in najnižjem grmečem basu, itd. Vendar se glaslo splošno mnenje udeopelno: smrčanje je nestvor na godbenem polju. Vrste glasov, ki jih proizvajajo človek pri smrčanju so sledeče: brčenje, sikanje, rezanje, hropenje, žaganje, hukanje, hrkanje, smrčavec se je re, piha, pill, raspa, rošta, grgoče, kloba, ali vse skupaj. Mogoče se trudi smrčar dati duška lastni interpretaciji kakega speva, ali pa je to njegov način ponavljanja ultramoderne simfonične kompozicije ekspresionizma, itd. Vemo, da naši najnaprednejši skladatelji verujejo v disonance ali kakofonijo.

To je smrčanje. Zato sem, mislim, dobro dokazal, da spada smrčanje k lepim umetnostim z estetskega stališča.

S socijalnega stališča je smrčanje lahko smešno, ali tragično, kakor hočemo. Pogled na smrčarja je vse prej ko lep. Obraz mu je blede in spačen, usta široko odprta, iz njih pa prihajajo strašni glasovi. Kd se ni imel prilike to opazovati v vlak ali na potovanju? Ako nisi truden, in po dnevi, ti je to smešno, ako pa si želiš miru in počitka, boš gotovo na tihem preklinjal in delal krivolocene načrte. Često radi enega samega smrčarja v vagonu, vsi drugi potniki ne morejo spati, da ne omenimo otrok, ki jih je povrh še strah. O, koliko obupa, togote, ako se grešnejših čustev vstaja v arhiv ljudi, ki morajo poslušati smrčavec. Da se ni zgodil še noben kriminalen slučaj radi smrčanja, leži pač v tem, da smo gospodarji svojih misli in čustev, hvala Bogu.

Bila sta nekoč lepa, mlada deklica, in ravno tako lep mlad gospod. Postala sta mož in žena. Mladi soprog ima manikrane nohte, dišečo glavico, napudran, gladek obraz, in je lepega vedenja in zelo zaljubljen. Minula je poroka, minuli so medeni meseci, začenja se vsakdanost zakonskega življenja. Soprog hitro zaspi, in mlada žena ima dovolj časa in prilike si ga ogledovati pri spanju.

Zbudi jo nenavaden, za njo strašen glas. Plane pokoncu in prisluškuje. "Kaj? Saj ni mogoče!" Vendar, res je. Zopet počasen, rezek, hrkajoč glas, ponavljajoč se v rednih presledkih, naraščajoč, postaja vse glasnejši in glasnejši, dokler ni

pravo grmeče bučanje. Obupana gleda svojemu možičku v obraz; na hrbtu leži, z odprtimi usti, zariplim obrazom, iz grla pa mu prihajajo strašni glasovi. O razočaranje! Ljubezni mlade sanje so uničene... In ko mu zjutraj teko in na njegova ponovna vprašanja pove, da smrči, on to odločno taji, češ, da nikdar v življenju ni smrčal. In nastanejo konflikti, ker oni, ki smrči, samega sebe ne sliši, poslušalec pa ostane cele noči brez spanja, a ne samo to, še nesrečen je in jezen, itd. Ni čudno, da so v Ameriki radi tega ločitve zakona na dnevnem redu.

Kaj pa je pravzaprav smrčanje? Je šum, ki nastane pri dihanju med spanjem radi vibracij neba in jezika pri globokem vdihavanju in izdihavanju zraka, ki gre skozi odprta usta. Navadno smrče ljudje, ki imajo trdno spanje. Ravno pri globokem spanju celo telo omahne. Normalno se spi z zaprtimi usti in se diha skozi nos, kar prepreči gibanje lahnih tknin v grlu. Zato smrči oni, ki mu v globokem spanju popusti, omaga telo.

Smrčanje naznanja, da nekaj v dihalnem aparatu ni v redu, posebno v nosu; zato spi dotičnik z odprtimi usti. Zaprta usta ali zaprtje v nosu nastane radi polipov, tumorjev, odebjenega hrustanca, vnetja kostnih votlin ali deformacij kosti. Eden vzrokov je lahko tudi srednja nosna stena (septum), ki sega predaleč v eno ali drugo nosnico. Kronična vnetja nosu lahko sama po sebi povzročajo odebljenje sluznice, kar zadoštuje za zaprtje nosa. Lega na hrbtu pri spanju zato pospešuje, je ugodna in bolj primerna za začetek smrčanja nego vsaka druga lega. Razume se, da bo smrčar iz navade smrčal v vsaki legi. Navadno se ne zaveda in sploh ne ve, da smrči. Vendar bi si to moral misliti, ker ima zjutraj izsušena usta, jezik mu je trd ko usnje in temno rjav; to pa zato, ker so se vsi ustni sokovi (slina) izsušili radi dihanja skozi usta.

Razen z estetskega in socijalnega stališča, je medicinski vidik smrčanja večje važnosti za smrčavca. Kakor sem že omenil, je smrčanje znak nerednosti v nosu, ki zahteva zdravniško preiskavo. Svetovati je soprogam, da pošljejo svojega soprogam-smrčarja k domačemu zdravniku, da on svetuje, kaj je storiti, in če je mogoče, odstrani vzrok in s tem smrčanje samo; isto velja seveda za zakonske može, ki imajo žene smrčalke.

Otroci, ki imajo povečane žleze, posebno pa bezgavke, dihaajo pri spanju z odprtimi usti in zato smrčijo. Tu je takoj in temeljito odstraniti vse te predpogoje poznejših, morda zelo resnih komplikacij.

Mislim, da sem na kratko dovolj povedal o nosnih vezbah, in da je smrčanju vzrok niz telesnih obolenj, ki jih je lahko odpraviti. Vsakdo, ki smrči, naj se obrne na zdravnik, ki naj ga preišče in ugotovi, kje tiči vzrok oziroma vzroki, in mu svetuje pravilno zdravljenje. Splošno vlada mnenje, da je smrčanje le grda razvada, stara navada; res je, vendar ima ta stara navada svoj začetek, svoje vzroke, ki jih lahko zdravniška nega odstrani. Mislim, da bo vsak rajše šel k zdravniku.

Za šalo

"Zakaj pa stojiš tu?"

"Moja žena poje gori v stanovanju, pa ne maram, da bi ljudje mislili, da jo preteparam."

(Zdravje.)

Na Maškeraadi: Prijatelj prijatelju z masko zvezdoslovca: "Kaj misliš odkriti tu novo retpatico?"

"Kaj še. Pač pa se bojim, da bi mene odkrila ona. Doma namerč nism povedal, kam grem."

Obiskovalec: "Kaj? Kaj, štiri mesece že leži v postelji?"

Bolnik: "Da. Pred štirimi meseci je prišel zdravnik in mi dejal, da ne smem vstati, dokler me še enkrat ne preišče. Od takrat pa ga še ni bilo k meni in zato še ležim."

Rezultat velike povodnje v dolini Tarn v Franciji. Poleg ogromne materialne škode, ki jo je ostavila na svojih sledovih, je povodenj zahtevala tudi 700 človeških življenj.

Frank Lukaneh:

ZA NAŠE FARMARJE

4. Rhode Island Reda. Druge izpopolnjene vrste tudi važne, kakor Plymouth Rocks za farmarsko rejo, za jajca in meso. One so novo in standardizirano samostojno plemo. Uporabljajo jih za križanje rdečega petelina za bolj (game) in navadna domača mešana kura za ustvaritev tega plemena. Od njih sta dve vrsti z enostavnimi in rožnatim grebenom. To so utrjene živali in precej dobre jajčarice. Kože so zelo lepo rumene in zato zelo dobre za trg; tudi imajo dobro in sočno meso. Petelin vaga 8 funtov, kokoš pa 6½ funta.

5. Wyandottes. So zelo lepe postavne, zaokrožene in globokega telesa, zelo okusnega in sočnega mesa, posebno mladlet so dobri za pečenje. Kokoši ne neso posebno debelih jajec, pač pa so precej dobre jajčarice. Od njih je osem vrst po barvi, izmed katerih so bele najbolj izpopolnjene in samostojnega plemena (standard breed od leta 1883). To plemo je tudi zelo priporočljivo, bodisi za farmarje ali pa male posestnike, ker jih je zelo lahko gojiti v nizkih ograjah. Koža nog in telesa je rumena. Teža: petelin 8½ funtov, kokoš 6½.

6. Orpington. Izpopolnjeno angleško plemo. Orpingtoni so

velike močne živali, z dolgimi, zaokroženimi in globokimi prami, s kratkimi stegni in nogami. Orpingtoni so po njih velikosti vseeno hitri v razvoju in so zelo dobre mesne živali, toda ne preveč priporočljivi za trg vsled bele kože stegen in mesa. Bele, rumenkaste in črne barve so najbolj izpopolnjene. Bele in rumenkaste barve so najbolj priporočljive za rejo. Petelin tehta 10 funtov, kokoš 8 funtov.

7. Italijansko plemo ali Leghorn. Nobeden natančno ne ve, odkod to plemo pravzaprav izvira. V Ameriko je bilo zaneseno iz Italije, kjer so ga baje več let prej gojili — njegovo ime je nastalo po italijanskem mestu Leghorn. Perotinarji so potem potom križanja vzgojili različne barvne vrste. Leghorni so torej najposebnejše in najboljše jajčarice izmed vseh ostalih kokoši, posebne bele vrste. Leghorn kokoši zelo redkokdaj klovejo in še takrat ne dolgo. One niso sposobne za valenje pač pa so utrjene živali. Imamo osem vrst Leghornov, ki se razlikujejo po barvah in grebenih. Beli Leghorni se izpopolnejši in jih gojijo posebno na komercialnih farmah.

(Dalje priložnajte.)

Piketiranje prepovedano

Newark, N. J. — Sodnik Church je izdal začasno sodnijsko prepoved proti voznikom, ki so zastavkali pri Feingspan Coal Co. Injunktija je naperjena tudi proti bojkotu in simpatičnim stavkam od strani drugih delavskih unij. Stavkokaze, katere je družba importirala iz drugih mest, protektirajo policaji in jih spremljajo na delo in z dela.

Obiskovalec: "Kaj? Kaj, štiri mesece že leži v postelji?"

Bolnik: "Da. Pred štirimi meseci je prišel zdravnik in mi dejal, da ne smem vstati, dokler me še enkrat ne preišče. Od takrat pa ga še ni bilo k meni in zato še ležim."

1. Novi parnik Severno-nemškega Lloydja "Europa", ki je dosegel rekord najhitrejšie plovbe preko morja. — 2. Kapitan parnika — 3. "Europa" od blizu. — 4. Parnikov vijak.

Sir Arthur Conan Doyle:

IZGUBLJENI SVET

(THE LOST WORLD) Roman

"Doletela nas je izredna sreča," je kričal našopirjen kakor bojni petelin, "bili smo priče izrazite, odločilne zgodovinske bitke, ene izmed bitk, ki so odločale usode sveta. Kaj je na tem, dragi prijatelji, če premagajo narodi drug drugega? To je brezpomembno. Vsaka zmaga ima iste posledice. Vse drugačne so bile obupne bitke v sivi davniini, ko so branili jamaški ljudje svoje življenje pred napadalnimi tigri, ali so, naleteli prvič sloni na sovražnika, ki jim je bil kos; to so bile resnične zmage, uspehi, ki jih je vredno zaznamovati. Čudno naključje usode nam je omogočilo opazovanje in celo sodelovanje pri odločitvi enega takih spopadov. Od sedaj bo vedno gospodaril na tej planoti le človek."

Vsekakor je potreboval človek neomajno prepričanje in ni smel biti preobčutljiv, če je hotel zagovarjati alična usodna razvoja sredstva. Povsod v gozdu, kamor smo prodrali, našli smo na kupe s sulicami ali puščicami prebodeni opic. Tu in tam je zopet kazala mala skupina pohabljenih indijanskih trupel, da so se opice do zadnjega branile in drago prodajale svoje življenje. V daljavi se je povsod razlegalo vriskanje in renčanje, ki nam je kazalo smer zasledovanja.

Opice so se zopet poskušale postaviti v bran ob svojem gradišču, do katerega so se morale umakniti, a kmalu je bil zatrt tudi ta zadnji odpor. Prišli smo baš pravočasno, da še vidimo zaključni grozovit prizor. Indijanci so podili zadnje opice, kakih osemdeset do sto samcev, preko znane poljane proti robu prepada, kjer smo pred dvema dnevmi doživeli one grozne prizore. Ko smo dospeli tja, so se sklenili indijanski sulicarji polkrog okoli svojih žrtev, — in čez trenutek je bilo vse končano. Kakih trideset ali štirideset opic je bilo pomorjenih takoj. Ostale so odrinili proti brezdnu, čeprav so javkale in se otevale, in jih strmoglavili, kakor so to poprej same delale s svojimi ujetniki, na ostre bambuse. Zdaj, kakor je rekel Challenger, je postal človek za vselej gospodar Maple Whiteove dežele. Opiciji samci so bili vsi do zadnjega pobiti, opicje gradišče so razdrli, samice in mladiče so napodili v ujetništvo in tako se je krhavo zaključilo dolgo sovražstvo po neštivilnih stoletjih.

Nam je prinesla ta zmaga veliko koristi. Pred vsem smo lahko zopet obiskali svoje taborišče in prišli torej do naših zalog. Navezali smo tudi vnovič stike z Zambojem, ki je od daleč plašno gledal čudno sliko. Ni mogel razumeti, kaj pomeni kup opic, ki so letele z vrha skalovna v brezdn.

"Spustite se, massas, spustite se navzdol!" je kričal in imel očl izbuljene od strahu. "Vrag vas bo vse pobral, če se ostanete gor!"

"To je glas zdrave pameti!" je rekel prepričano Summerlee. "Imeli smo že zadosti napetih doživljanj, ki niso nič primerni našemu značaju ali družabnemu stališču. Priponim vam, Challenger, da ste zastavili svojo besedo! Od sedaj naprej morate posvetiti vse svoje zmogljivosti raziskovanju, kako bi prišli iz te grozovite dežele in se vrnili k civilizaciji."

PETNAJSTO POGAVJE

"Naše oči so videle velike čudeže"

Redno, dan za dnevom, popisujem naše doživljanje in kljub vsemu upam, da bom v stanu poročati, preden dovršim to poročilo, o soln, čnem žarku, ki posije skozi mrke oblake nad nami. Sicer smo tukaj v ujetništvu in nimamo še vedno nikakega določenega načrta za beg, da se na vso moč trudimo kaj potuhtati. A vendar si lahko mislim, da bomo nekoč ne hvalenji usodi, ker nas je zadržala tu proti naši volji: kaj spoznamo zato nekoliko bolj čudeže te edinstvene dežele in tudi njeno živalstvo.

Indijanska zmaga in uničenje opic je pomenilo preobrat v naši usodi. Od tedaj smo res bili na planoti gospodarji; ker so nas gledali tuzemci napol plašno in napol hvalenjo v zavest, da jim je pomagala naša skrivnostna moč, rešiti se dednega sovražnika. Morebiti

bi bili veseli, če bi odšli tako močni in neumljivi ljudje, vendar pa nam niso nikoli pokazali poti, ki bi nas lahko pripeljala v nižavo. Neke je sicer obstojal, v kolikor smo sklepali po njih kretnjah, neki predor, po katerem se je lahko prišlo na vrh planote: menda smo tudi videli spodaj dolžni izhod. Po tej poti so se nedvomno v različnih dobah povzpeli na planoto opice pa Indijanci in istega predora sta se morala poslužiti tudi Maple White in njegov tovariš. Lani pa se je bajde dogodil grozovit potres: gorenji vhod v predor se je zrušil, zasul in postal popolnoma nedostopen. Zdaj so Indijanci samo zmajali z glavami in skomizgnili z rameni, če smo jim s kretnjami kazali, da bi se radi spustili navzdol. Morebiti sploh niso mogli, morebiti pa nam niso hoteli pomagati, da bi prišli od tod.

Koncem zmagoslavne vojne so napodili preostale opice preko vse planote (strahovito žalostno so zavijale, pa jih nastanili v sosedstvu svojih bivaljših, kjer so morale poslej postati suženjski rod pod stalnim nadzorstvom svojih gospodov. To je bila stara zgodba o Judih v Babilonu ali Izraelcih v Egiptu v preprosto sirovi prazgodovinski obliki. Poneli smo čuli iz gozda zategnjeno otožno vpitje, kakor da bi objokaval prvobitni Ezekiel izgubljeno veličje ter klical uničeno slavo opicjega gradišča. Ujetniki so dobili svoj posel: morali so cepiti drva in nositi vodo.

Dva dneva po bitki smo se povrnili z zavetniki preko planote pa se utaborili ob vznožju njih skalovja. Domačini so sicer hoteli, da bi bivali z njimi po jamah, a lord John ni hotel na to pristati, ker bi prišli s tem popolnoma v njih oblast v slučaju, če bi se nam hoteli izneveriti. Ohranili smo torej neodvisnost in imeli za vsaj slučaj vedno pripravljeno orožje, čeprav smo z njimi ostali slejkoprej najboljši prijatelji. Večkrat smo tudi obiskovali njih jame, ki so res bile nad vse zanimivo bivaljšče, da si sploh nismo bili v stanu ugotoviti, ali so bile umetnega ali pa naravnega izvora. Vse so bile izdoblene v nekem mehkem kamnu; tvoril je vmesni sloj med zgornjim bazaltnim skladom, iz katerega je obstajalo rdečkasto skalovje, ter trdno granitno plastjo, na kateri je temeljilo.

Odpriine, ki so vodile v notranjost jam, so se nahajale v višini kakih osemdeset čevljev; do njih so se vzpenjale kamenite, dolge stopnice, ki pa so bile tako ozke pa strme, da ni mogla priti po njih kaka večja žival. Jame so bile tople pa suhe ter so imele obliko ravnih hodnikov različne dolžine, ki so vsi vodili v globino skalovja. Njih gladke, sive stene so bile okrašene s številnimi izvrstnimi slikami z ogled, katere so predstavljale različne, za planoto značilne živali. Če bi kdaj izumrli vsi prebivalci te dežele, bi vendar dobili poznejši raziskovalec po teh jamaških stenah izčrpne podatke o čudnem živalstvu — dinosavrih, iguandoni in ribjih goščericah, — ki je še pred kratkim tukaj obstajalo.

Odkar smo zvedeli, da so orjaški iguandoni lastnikom samo domača živalina in pomenijo kratkoma premične mesnice, smo bili mneneja, da je znal človek tudi s preprostim orožjem postati gospodar na planoti. Vendar pa smo kmalu odkrili, da ni bilo tako, da je živel v odvisnosti. Tretji dan po tem, ko smo se utaborili blizu indijanskih jam, se je odigrala namreč tragična zgodba. Challenger in Summerlee sta odšla tega dne na jezero, kjer je bilo zaposleno pod njunim vodstvom nekoliko tuzemcev pri lovu z ostmi, da ujamajo zastopnike različnih velikih gašceric. Lord John in jaz sta ostala v taborišču, dočim se je razpršila več Indijancev po travnatem obronku spodaj pred jamami, kjer so bili zatopljeni v različne opravke. Nenadoma se je razlegel visok in rezek svarilen klic in stotine glasov je zavpilo besedo "Stoa". Od vseh strani so pridreveli moški, ženske, otroci in na stopnicah je nastala divja gneča, ker je vse hitelo navzgor, da polšče zavetišča v jamah.

(Dalje prihodnjaj.)

Obedi bodo a razpolago ob vsaki dnevni in nočni uri. Serviranje obedov v sobe bomo računali posebe. Ograjenja s strani kakinega večjega planeta se ni bati, vendar smo se radi večje varnosti opremili s premirnim številom možnarjev in topov ter napadalnega orožja. Zgodovina uči, da so majhna, od sveta ločena občestva, n. pr. prebivalstva oddaljenih otokov, nagnjena k sovražnemu vedenju napram tujcem in isto bi lahko bilo tudi s

prebivalci zvezd

desete ali dvajsete velikosti. V nobenem slučaju ne bomo objestno žalili prebivalcev kakršne koli zvezde, temveč bomo ravnali z vsemi z isto prijaznostjo in vljudnostjo. Niti proti asteroidom se ne bomo vedli tako, kakor bi se ne smeli drzniti proti Jupitru ali Saturnu. Ponavljam, da ne bomo iz objestnosti žalili nobene zvezde; a po drugi strani se bomo takoj osvetili za vsako sramotilko ali žalivko, ki bi si jo drznili proti nam zasebniki ali vlade na kakršnikoli zvezdi nebesne trdnje. Čeprav ne ljubimo krvoprelitja, se bomo držali tega sklepa in brez strahu ne samo napram posameznim zvezdam, temveč tudi napram celim zvezdnim skupinam. Upamo, da bomo ostavili pri vsakem narodu, ki ga obiščemo — od Merkurja do Neptuna — čim najbolj vtis o Ameriki.

Brezplačno vzamemo s seboj veliko borbeno četo misijonarjev, da bi razširili pravo luč preko vseh nebesnih teles, ki v fizičnem pogledu svetlo sijajo, a se v moralnem oziru nahajajo še v temi. Povsod bomo osonali nedeljske šole, kjer bo le pač mogoče. Tudi šolsko obveznost bomo uvažali povsod.

Repatice bo obiskala najprvo Marta in potem se bo zgledala pri Merkurju, Jupitru, Veneri in Saturnu. Vsako večjo zvezdo obiščemo in za izlete v zanimive pokrajine bo dovolj časa na razpolago.

Pasjo zvezdo

Večkrat iz tega programa. Veliko časa naklonimo Velikemu medvedu in vsakemu važnejšemu sozvezdju, dalje tudi Solncu in Mesecu in Rimski cesti, ki se imenuje tudi Zališki tok neba. Vsak naj bi se opremil z oblačili, kakršna so primerna za šetanje na Solncu. Naš program smo uredili tako, da bomo redkokdaj prepotovali več nego 100,000,000 milj, ne da bi pristali na kakšni zvezdi. Pričakovanje novih pristančkov bo spodbujalo samo zanimanje potnikov. Na vsaki postaji bo mogoče dvigniti in oddajati prtljago. Osebe, ki bi se odločile za del nameravane poti, se lahko ustavijo na poljubni zvezdi in počakajo do povratka.

Ko bomo obiskali najznamenitejša zvezde in zvezdne skupine v našem svetovnem sestavu in si osebno ogledali najoddaljenejša iskrica, ki jih ne more ta čas odkriti niti najmočnejši daljnogled na nebu, započnemo s svežimi močmi

presenetljivo potovanje

da odkrijemo neštivilne krožeče svetove, ki se gnjavijo po neskončnih puščavah prostornine, ki razširjajo njene svečane samote, nje silno neizmernost za bilijone in bilijone milj preko najoddaljenejšega roba teleskopskega gledanja, dokler se nam ne bo zazdel mali, žareči svod, ki smo ga opazovali s svoje zemlje, kakor v slabotnem spominu fosforescirajoče migljanje, ki ga je vzbudila za hipec krma po tropskem morju brodeče ladje in ki je postalo v potnikovem spominu radi silovite razsežnosti morske gladine in doglasne izgube časa odtekle čisto brezpomembne in vsakdanji dogodilaj. Za otroke, ki zasedajo prve mize, bomo računali polno ceno.

Cena za prvi razred

od zemlje do Neptuna, vatevsi obiske na Solncu, Mescu in vseh

glavnih planetih, bo znašala malenkostno vsoto 2 dolarjev za vsakih 50,000,000 milj poti. Za potnike, ki se udeležijo celotnega potovanja, smo namenili veliko znižanje cen. Moja repatica je nova, v izvrstnem stanju in se podaja sedaj na svoje prvo potovanje. Na vsaj progi je priznana najhitrejša. Dnevno opravi 20 milijonov milj poti, a z izbrano ameriško posadko in ob dobrem vremenu gotovo celih 40,000,000 milj. Vendar pa je ne bomo silili do nevarne brzine in v dirke z drugimi repaticami se ne bomo spuščali. Potniki, ki bi hoteli obiskati kakšno drugo stran sveta izven naše proge, lahko predsedajo na druge repatice. Na vseh glavnih točkah jim bodo na razpolago neposredne in zanesljive zveze. Za brezpopojno varnost jamčimo. Ni utajiti, da ogrožajo nebo stari, od revmatizma polomljeni kometi, ki jih niso pregledali in preiskali že 10 tisoč let in ki bi jih morali že davno uničiti ali spremeniti v oblake toče; a s temi nismo v nobeni zvezi. Potnikom v medkrovi ni dovoljeno, da bi posečali zadnji del našega vozila.

Osebam, ki se udeležijo celega potovanja, smo namenili posebne ugodnosti. Potovanje zaključimo 14. decembra 1991. in izkramo potnike tega dne v New Yorku. Tako bo še vedno za najmanj 40 let hitrejša vožnja nego z vsako drugo repatico. Vsaka neškodljiva zabava je na krovu dovoljena; a stave glede hitrosti vožnje in vsakršne hazardne igre bodo prepovedane.

Notabe: Potniki ki plačajo dvojno ceno si pridobe delež na vse nove zvezde, solca, mesece, komete, meteore, grome in bliske, ki jih morda odkrijemo. Osebe, ki prodajajo patentirane leke, opozarjamo, da vzamemo izobesne deske in čopič za črkoslikanje s seboj, s čimer si lahko postrežemo na vseh zvezdah; sploh jim poudarimo s pogoji na roko. Prijatelje seziganja mrličev opozarjamo, da se popeljejo naravnost do pe... — zelo vročega kraja in da so naši pogoji tudi v tem pogledu sprejemljivi. Za ostalo gospodo bo naše podjetje vožnja za zabavo, mi osebno bi pa radi napravili dobro kupčijo. Skušali bomo, da izvečemo iz naše repatice čim večji dobiček.

Za vsako nadaljnjo informacijo n. pr. radi tvorine in prevozne cene se oglašite na krovu ali naravnost pri mojem družabniku, pa ne pri meni, ker ne sprejemam odgovornosti za repatice, dokler ne bo na potovanju. Tudi je vrlj potrebno, da se moj duh ne v takem času, kakršen je danes obremenjen z malenkostnimi poslovnimi zadevami.

Razumeti je treba

G. Besedovski: "Veš, na dan odkritja ilirskega spomenika sem tudi jaz govoril med slavnostjo pred stebrom."

G. Nekovar: "Kako pa, da ni bilo nič v novinah o tem?"

G. Besedovski: "Saj sem le s tovarišem besedoval."

Zena: "Vidiš, to je mož, kakor mora biti. Ali si ališal, kako je dejal svoji ženi, da si naj ogleda plašč za 5000 dinarjev?"

Mož: "Ljuba moja! Ali sem ti mar kdaj dejal, da si ne smeš ogledati takega plašča?"

KOLEDARČKI

Na rokah imamo še nekaj Koledarčkov S.N.P.J. in stanje po 25c komad. Kdor želi imeti enega ali več, naj hitro pošlje naročila zanj. Imamo le še kakih 50 komadov, torej hitite. Naročila je poslati upravnistvu Prosvete, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912.

Of "Prosveta," published daily at Chicago, Illinois, for April 1, 1930.

State of Illinois, County of Cook, ss: Before me, a Notary Public, in and for the State and county aforesaid, personally appeared Philip Godina, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the "Prosveta" and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management (and if a daily paper, the circulation), etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 411, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to-wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are:

Publisher, Slovans National Benefit Society, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Editor, John Molek, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Managing Editor, John Molek, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Business Manager, Philip Godina, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2. That the owner is: (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding one per cent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a firm, company, or other unincorporated concern, its name and address, as well as those of each individual member, must be given.)

3. That the known bondholders, mortgages, and other security holders owning or holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: (If there are none, so state.) None.

4. That the two paragraphs next above, giving the names of the owners, stockholders and security holders, if any, contain not only the list of stockholders and security holders as they appear upon the books of the company but also, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, is given, and also that the said two paragraphs contain statements embracing affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner; and this affiant has no reason to believe that any other person, association, or corporation has any interest direct or indirect in the said stock, bonds, or other securities than as so stated by him.

5. That the average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the six months ending the date shown above is 12,462. (This information is required from daily publications only.)

Sworn to and subscribed before me this 27th day of March, 1930.

(SEAL) ANTON BINA, Notary Public.

(My commission expires Dec. 20, 1930.)

ZENITVENA PONUDBA

Zelim resnega spoznanja z gospodičami ameriškega značaja v starosti 22 do 30 let v svrhu ženitve. Jaz sem star 35 let, imam mesečnih dohodkov \$400.00, denarne in druge vrednosti približno kakih 25 tisoč dolarjev. Vzrok za iskanje spoznanja dam na zahtevo pozneje. Odgovorom je priložiti sliko. Pišite slovenko ali angleško na naslov: John J. Zurik, General Delivery, Burbank, Calif. — (Adv.)

ZENITVENA PONUDBA

Vdovec se želim seznaniti s Slovenko ali Hrvatico v starosti 50 do 55 let, samsko ali vdovo. Jaz imam nekaj prihrankov in svojo domaćijo. Drugega dela ne bo imela kot mene in sebe. Če katero veseli in resno misli, naj piše za nadaljnja pojasnila na naslov: John Zelenc, 613 S. Locust st., West Frankfort, Ill.

\$675.00 PLAYER PIANO

Skoro nova, dobroznanega izdelka. Mahogani lesa. Perfekten mehanizem. Se prodaja za OSTALO NEPLAČANO vsoto \$365. Oglašite se pri Mr. Voss, Department Manager, Cable Piano Co., 301 S. Wabash ave., Chicago, Ill.

WALNUT PLAYER PIANO

Kot nova, originalna vrednost \$500.00, se dobi za ostalo neplačano vsoto \$200.00. Oglašite se pri: Mr. Voss, Department Manager, Cable Piano Co., 301 S. Wabash ave., Chicago, Ill.

Otročji kašelj!

Bi se moralo ustaviti predno postane nevaren. Ustaviti tisto škodljivo in nevarno Balaamovo protiv kašlja, ljubljen pri otrocih in odraslih 40 let. Prijetno, varno, uspešno. Lekarna ga ima, 25c in 50c steno. Severov tablete se prebije.

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

SEVEROV'S COUGH BALM

Mark Twain: Nonavadno potovanje

"Prejeli smo naslednje naznailo in ker se tiče obse važne in zanimive zadeve, smo se smatrali upravičenim, da ga sprejmemo v uredniški del. Prepričani smo, da ne potrebuje naša odločitev v tem pogledu nobenega opravičevanja. — Uredništvo "New York Herald".

Naznanilo

S tem naznanjam spoštovanemu občinstvu, da sem v zvezi z gospodom Barnumom najel za določeno dobo let celo repatice; in usojam si občinstvo prositi, da bi naklonilo svojo naklonjenost dobrodelnemu podjetju, ki ga pripravljava.

Najin namen je, da bi uredila v repatici udobna in celo razkošna stanovanja za toliko oseb, kolikor naju bo podprlo s svojo naklonjenostjo. Potem se odpravimo na širen izlet med nebeska telesa. V repu repatice opremo 1,000,000 gospodskih sob (vsako s toplo in mrzlo vodo, plinom,

elektriko, zrcalom, padalom, dežnikom itd.) in še več jih oskrbiva, če naletita na dovoljno velikušno spodbudo. Na razpolago bodo biljardne sobe, sobe za kvartanje, glasbene dvorane, kegljišča ter večje število prostornih gledališč in javnih knjižnic; a na palubi nameravamo urediti park za šetnje z več nego 10,000 milj vozne poti. Tudi bomo izdajala dnevne časopise.

Odhod repatice

Repatice odrine iz New Yorka 20. t. m. ob 10. zvečer in bi bilo železi, da bi se zbrali potniki ki že ob 8. na krovu, da se prepričajo vsakršne zmešnjave ob odhodu. Ni znano, ali bodo potniki listi potrebni ali ne, a najbolje bi bilo, da si jih gospodje potniki omislijo, da bodo pripravljani na vse. Pac s seboj na krov jemati ni dovoljeno. Ta ukrep smo storili radi vladajočega odpora proti tem živalim in bomo izvajali z največjo strogoostjo. Nad varnostjo potnikov bomo čuvali v vseh okoliščinah s posebno vnaom. Okoli repatice dvignemo trpežno železno ograjo

in nikomur ne bomo dovolili, da bi stopil do roba in se sklonil čezenj, če ga ne bo spremljal moj kompanjon ali jaz.

Poštna služba

bo urejna čim najpopolneje. Naravno, da uporabimo samo telegraf in telefon tako, da bodo prejemali in oddajali svoje vesti v teku 11 dni vsi prijatelji, pa čeprav bi stanovali po 20 in celo 30 milijonov milj narazen. Ponočne brzjavke bodo stale samo polovico tarifne cene.

Hitt and Runn—If the Toe Nails Were Ingrown This Dope Would Draw Them Out!

